PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 272 - Cena 4.- lire | TRST, petek 19. aprila, 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1 - I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

REFERAT TOV. MARINA O VLOGI SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

Enotnost delavskih množic

krepi borbo za utrditev svetovnega demokratskega bloka

Tov. Marino: *borimo se za poglobitev bratstva med narodi, na našem ozemlju za bratstvo med Italijani in Slovani*

Na konferenci K.P. za Julijsko krajino je podal tovariš Marino referat o političnosti sindikatov, ki ga prinašamo v izvlečku.

Danes stremijo vsi napori reakcije za tem, da bi razbila enotnost delavskih množic — je dejal tovariš Marino — in vsem je znano, da se reakcija v boju proti našim demokratičnim organizacijam poslužuje vseh sredstev; od obrekovanj in groženj do nasilja. Njeno utrdbo predstavljajo danes «Julijski sindikati», ki so nastali po volji strank, zbranih okrog CLN in ki jih podpirajo tržaški in pokrajinski gospodarski sloji.

Izdajalska vloga fašističnih Julijskih sindikatov

Nikoli se ni kakor ob tej priliki jasneje pokazala vsa nizkotnost one laži — sindikalne organizacije. Pridružila se je CLN-u in izdala poziv k «krumirstvu», kateremu se pa delavci niso odzvali, in ki je le še poglobil zlovoljo delavskih množic zaradi odkritega zaljenja žrtev onega policijskega aparata, ki so ga demokratične organizacije večkrat označile kot aparat, ki je močno prežet s fašizmom.

Tovariš Marino potem označuje podlo vlogo socialistov, ki ne le da so se pridružili pozivu CLN in Julijskih sindikatov, temveč so tudi naslovili na ZVU resolucijo in zahtevali intervencijo civilne policije v tovarnah. Ni moglo biti bolj nesramnega izdajstva delavskih množic s strani stranke, ki se sama označuje kot «socialistična stranka proletarske enotnosti.»

Po porazu, ki ga je doživela reakcija, se je skušala opomoči s špekuliranjem ob neugodnih ekonomskih razmerah delavcev. Julijski sindikati so sporazumno z delodajalci prisilili svoje nameščence z grožnjo odpustitve iz službe, da so podpisali izjavo, da ni bila udeležba pri stavki prostovoljna, temveč prisiljena. Zato so jim delodajalci izplačali 2 izgubljeni dnini.

Drugo dejstvo, ki dokazuje zvezo med Julijskimi sindikati in delodajalci je v tem, da so hoteli vsiliti navzočnost Julijskih sindikatov pri podpisu pogodbe, ki urejuje določila tabele za pogodbena dela, dasi predstavljajo ti sindikati le neznatno manjšino. Tudi tej spletki so se uprli delavci s protestno četrturno stavko in s spomenico ravnateljstvu C.R.D.A. V tej spomenici so odklonili zahteve industrijcev, naj bi skupaj s pravimi zastopniki delavcev podpisal pogodbo tudi sindikat, ki so ga označile delavske množice kot izdajalskega in fašističnega.

Vse te spletke na sindikalnem področju, ki so jih izvajali Julijski sindikati s pomočjo strank, zbranih okoli CLN, so se zaključile z zloglasno fašistično demonstracijo 27. marca 1946.

Kljub vsem spletkam reakcije, ki jo ZVU ne vidi nerada, so bistrina dejstva izjemne politične važnosti v zgodovini naše pokrajine, dejstvo bratske združitve italijanskih in slovenskih delavcev, in na sindikalnem polju uresničenje bloka med mestnimi in podeželskimi delavci.

Političnost sindikatov

Potem govori tovariš Marino v svojem referatu o politizaciji sindikatov in nalogah članov strank pri sindikalni organizaciji, in pravi med drugim: svetovni kongres sindikatov v Parizu je jasno pokazal, da mora obstojati sindikalno delovanje le v vsakdanjem boju za mir, za demokracijo, za ojačenje demokratičnega bloka na svetu, za uničenje ostankov fašizma, za uvedbo in ojačanje organov ljudske oblasti. Vsako sindikalno delovanje pa, ki se osredotoči na čisto gospodarsko borbo, ne more pomeniti nič drugega nego izdajstvo interesov delavskih množic, ne more pomeniti nič drugega, kot da je zavestno ali nezavestno sredstvo za utrjevanje reakcije.

Čemu naj danes smatramo razdalje borbo za apolitično — nadaljuje tovariš Marino — le zato, ker je aktualna in v skladu z današnjimi časi. Čemu naj smatramo kot apolitično borbo stavkujočih ameriških ali angleških delavcev? Ta je predvsem politična. Kaže nam, da ne nameava delavski ameriški razred dovoliti, da bi ga ona klika, ki je vedno prodajala in izkoriščala ljudstvo, nesramno izkoriščala. Čemu neki naj bi se smatrala apolitična borba, ki jo vodijo naši delavci proti tržaškim delodajalcem? Mar vodi razred tržaških delodajalcev apolitično borbo proti tržaškim delavcem?

Le reakcionarji vsega sveta hočejo omejevati nastop sindikatov na ozko gospodarsko področje. Jasno je, da ne more reakcija imeti drugega cilja. Jasno je, da ima reakcija ves interes, da omeji nastop delavskih množic zgolj na neko namišljeno ekonomsko zaščito njegovih interesov. Jasno je pravtako, da namerava reakcija brez drugih posegov voditi sama lažno borbo proti ostankom fašizma. Ona je prijateljica ostankov fašizma in sama ostanek fašizma. Naravno je zato, da se ne namerava in se nikakor noče boriti proti sami sebi, kakor je tudi naravno, da noče v teh vprašanjih intervencije delavskega ljudstva, ki ima namen brez filozofije, brez vsakršnih sofizmov, odkritosrčno in odločno napraviti konec, resnični konec vsakemu poizkusu, da bi fašizem ponovno oživel.

V nadaljevanju pravi tovariš Marino: Delavske množice ne morejo pozabiti zla, ki jim ga je povzročila fašistična zver, ne morejo pozabiti, da so one bile bistveno jedro vsega aktivnega upora v deželah, zasedenih po nacifašistih, jedro vseh, ki so dali svoja življenja za stvar demokratičnih narodov, milijonov pobitih v nemških taboriščih, bistveno jedro neštetih pobitih talcev in onih, ki so v trdih letih fašističnega režima in vojne polnili zapore in koncentracijska taborišča. In baš zato ker delavske množice ne morejo in ne smejo pozabiti tega, mora biti bistvena funkcija sindikalnega gibanja, tega posebnega političnega gibanja, boj proti ostankom fašizma, boj proti onim, ki so povzročili vojno, proti onim, ki že snujejo novo, borba za ljudsko oblast in za utrditev miru v svetu.»

Potem je tovariš Marino dejal, da sindikalno gibanje ne more ostati hladno napram deželam, ki so dale največ za zmago demokratičnih sil. Poudaril je odločilno vlogo Sovjetske zveze in Rdeče armade v boju za uničenje nacifašizma.

Potem je v svojem referatu prešel na obravnavanje nalog članov Partije v sindikalnih organizacijah ter zaključil: «Mi se borimo na podlagi glavnz politične linije naše Partije, politične linije, ki temelji na borbi proti ostankom fašizma, na uveljavljanju ljudske oblasti, in zaradi tega na demokratizaciji javnega življenja, na utrditvi svetovnega demokratičnega bloka, za dosego demokratičnih načel, zaradi katerih so šli Združeni narodi v borbo. Borimo se za razkrinkanje reakcionarnih gibanj in struj, ki so se odela v demokratična oblačila, borimo se za poglobitev bratstva med narodi in konkretno na našem ozemlju za bratstvo med Italijani in Slovani. Borimo se za takojšnjo obnovo, ki naj čimprej olajša strašne prilike, v katerih žive delavske množice. Izdelali smo našo posebno politično linijo za sindikalno gibanje, ki sloni na borbi proti Julijskim sindikatom, na njih razkrinkavanju in zaradi tega na borbi za ohranitev enotnosti delavskih množic, kar je nujen pogoj za borbo proti raznim neofašističnim poizkusom.

Borba proti Julijskim sindikatom je istovetna z borbo proti ostankom fašizma, ki se skuša organizirati, je istovetna z borbo za enotnost sindikatov in zaradi tega za enotnost delavskih množic. Pomeni borbo za svetovni mir, borbo za utrditev demokratičnega svetovnega bloka, pomeni borbo za uresničenje vsebine Atlantske karte in za uresničenje vsega, kar je bilo dogovorjeno v pogodbah med tremi demokratskimi velesilami.»

Z odpuščanjem iz služb hočejo razbiti delavske sile

Na koncu svojega referata je podal tovariš Marino politične poglede na ekonomsko borbo in dejal: «Da pokažemo politično stran ekonomske borbe bo zadostovalo, če omenimo dogodke zadnjih dni, in sicer ukinitev prepovedi odpuščanja, katero je dovolila ZVU.

Jasno je vsem, da ukinitev prepovedi o odpuščanju z dela ne spada v čisto gospodarski okvir. Jasno smo dokazali, kako so vsi ti dozdevni zunanji videzi pravzaprav politični problemi. Vsi naši delavci vedo ali slutijo, da so na delu sile, ki ovirajo obnovo. Vsi naši delavci vedo, ne le, da ne bi smelo priti do odpuščanja z dela, temveč da bi moralo primanjkovati delovne sile, če bi hotel razred delodajalcev v Trstu in ona uprava, ki je odgovorna kot upraviteljica, podvzeti ono delo obnove, ki je nujno potrebna, ki pa se vrši v onih deželah, kjer je na oblasti ljudstvo. Naravno je, da skušajo tržaški delodajalci pokazati ta problem kot posledico vojne, toda ravno tako je jasno, da oni niso pripravljeni žrtvovati kapitalov. To pa ne zaradi splošne krize, temveč iz političnih razlogov. Tisti kapitali, ki so tako dobro finansirali vojne naprave nacifašistov, se danes skrivajo ali se odstranjujejo zato, da bi ovirali obnovo. Dela bi bilo dovolj za vse, toda oni ga skušajo sabotirati. Otročji izgovor, da ni naročil zaradi nenehnih delavskih nemirov, je samo taktična poteza delodajalcev, da bi zvalili odgovornost za stanje naše industrije na delavce. Toda ta odgovornost pade izključno na delodajalce.

Dnevno lahko beremo v časopisih, da se stalno vrše stavke v Ameriki in Angliji. Stavkajo tisoči in tisoči. In vendar imajo te industrije, kjer so izbruhnile stavke, pretežno večino naročil.

Zaradi tega je ukinitev prepovedi odpuščanja z dela samo manever tržaških delodajalcev in reakcije z namenom, da bi razdvojili sile delavcev in da bi jih na ta način z lahkoto zasužnjili. Ravno tako ima ta manever namen odstraniti iz tovarn naše najboljše borce in aktiviste demokratičnega ljudskega gibanja. Končno je to še ena stran borbe, ki jo vodi reakcija z namenom, da poizkuša rešiti problem naše dežele na svoj način in v svoj prid.»

Tovariš Marino zaključuje svoj referat z besedami: «Vse to je jasen dokaz, da morajo vse sile delati, težiti k enotnosti borbe, da se morajo povezati z vsemi naprednimi silami sveta, s silami, ki se borijo kot pri nas za uveljavljanje ljudske oblasti, za bratstvo med narodi in za končno zmago nad ostanki fašizma.

SEJA VARNOSTNEGA SVETA ZN

Fašizem v Španiji

predstavlja grožnjo za mir in mednarodno varnost

New York, 18. - AFP — Štiri in trideseto sejo Varnostnega sveta je otvoril novi predsednik Afifi Paša, predstavnik Egipta.

Predsednik je podal besedo poljskemu zastopniku Langeju.

Lange je v imenu poljske vlade opozoril Varnostni svet na položaj, ki povzroča mednarodno trenje in resno grožnjo za mir in varnost. Ta grožnja izvira iz obstoja in delovanja fašistične vlade v Španiji. Ta vlada je bila vzpostavljena proti volji španskega naroda in vsilile so jo sile, ki so povzročile vojno. Franco je edini preživeli izmed sovražnikov ZN, ki smo jih premagali s tolikšno ceno krvi in žrtev.

Lange je nato navedel Rooseveltove besede iz nekega njegovega pisma, v katerem je izjavil, da sta špansko vlado postavili na oblast Italija in Nemčija in da vzbuja zaradi tega nezaupanje vseh ZN.

18. 8. 1940 je Franco pisal Mussoliniju, da je pripravljen stopiti na stran Italije «proti našemu skupnemu sovražniku». Februarja 1941. je Franco zatrdil Hitlerju, da se mu stavlja popolnoma na razpolago, kajti «dezertacija z njegove strani bi pomenila samomor». Lange je dodal, da se je Franco leta 1940. polastil Tangerja, leta 1941. pa je organiziral modro divizijo proti SZ. Francov režim je dal osi na razpolago podmorniška in letalska oporišča ter radijske postaje. Francov režim je bil in je še vedno središče fasistične propagande proti Južni Ameriki.

Zadnji sovražni brodolomec

Lange je nato prešel na sedanji položaj in zatrdil, da je Francov režim zadnji brodolomec sovražnikov ZN in izjavil, da je Španija prav tako satelit osi, kot Rumunija, Madžarska ali Bolgarija. Španska vojska šteje trenutno 6-700.000 mož, številka, ki ni bila v španski zgodovini nikoli dosežena.

Lange je nato opozoril Varnostni svet na koncentracijo 20.000 španskih vojakov vzdolž francoske meje ter na navodila za mobilizacijo v tajnem povelju št. 27, ki ga je Lange dobil od španske republikanske vlade. Lange je ugotovil, da je francoska vlada zaprla svojo mejo zaradi stalnih Francovih protifrancoskih spletk.

Nemški znanstveniki delajo trenutno v Španiji na izdelavi novih vrst vojnega orožja. V mnogih španskih tovarnah izdelujejo lahke in težke topove, pomorske topove, oklopni material, optične aparate, ki jih ni mogoče proizvajati brez pomoči nemških tehnikov. Španija izdeluje tudi moderna letala.

Dr. Von Segerstadt, strokovnjak v proučevanju «težke vode», vodi dela v raziskovanju atomskega jedra v laboratorijih, ki jih straži španska armada. Lange je navedel izjave ameriškega zunanjega ministrstva, ki poudarjajo resni značaj tega nemškega delovanja, zlasti pa navzočnost 2.200 nemških znanstvenikov. Kljub zahtevi ameriške vlade Franco še nadalje nudi zavetišče tem znanstvenikom.

Lange je izjavil: «Franco tesno nadzira proizvodnjo urana v španskih rudnikih. Obstoje znaki, po katerih se vrše v Španiji raziskovanja atomske energije».

Lange je nato navedel imena nemških osebnosti, ki so sedaj v Španiji, zlasti generala Krahmerja, člana gestapa, Lipperheidea, člana nemške varnostne službe, von Swefrieda, ravnatelja IG-Farben. Lange je tudi poudaril, da je bilo 2.000 nemških agentov vključenih v špansko tajno policijo pod lažnimi španskimi imeni.

Poleg tega je Francova vlada dala zavetišče številnim članom vichyjske milice. Po uradnih številkah vojnega ministrstva španske republikanske vlade prekaša celotno število Nemcev in francoskih miličnikov v Španiji 100.000. Poleg tega so v Španiji številne nemške šole in kulturna društva.

Francov režim ni samo notranja španska zadeva

Lange je nato naštel razloge, zaradi katerih Francov režim v Španiji ni preprosto notranja zadeva te dežele, temveč zanima vse Združene narode. Ti razlogi so naslednji:

1. Francov režim sta postavili na oblast fašistična Italija in nacistična Nemčija.

2. Francov režim je bil del sklopa osiščinih držav.

3. Francov režim ustvarja stanje mednarodnega trenja, ker je prisilil Francijo, da je zaprla svojo mejo s Španijo in ker izvaja koncentracijo čet na francoski meji.

4. Francov režim je dopustil, da je špansko ozemlje postalo zavetišče nemškega kapitala, osebja ali znanosti, ki služijo delovanju, nevarnemu za mir človeštva. Francov režim prikriva mnoge vojne zločince, nacistične voditelje in agente.

Lange je zaključil: «V imenu Poljske vas pozivam, da storite svojo dolžnost in sprejmete sledečo resolucijo:

«Varnostni svet izjavlja, da sta obstoj in delovanje Francovega režima v Španiji izzvala trenje, ki ogroža mednarodni mir in varnost. V skladu s čl. 39 in 41 Listine ZN priporoča Varnostni svet članom ZN, ki vzdržujejo diplomatične stike s Francovo vlado, naj te stike, takoj prekinejo.

Varnostni svet izraža globoko simpatijo španskemu ljudstvu. Svet upa in želi, da si bo špansko ljudstvo pridobilo svobodo, katere je bilo oropano s pomočjo in sokrivdo fašistične Italije in nacistične Nemčije. Varnostni svet je prepričan, da ni daleč dan, ko bo mogel sprejeti španski narod v skupnost Združenih narodov.»

Svetovna vojna se je pričela v Španiji

Po Langejevih izvajanjih je povzel besedo francoski delegat Bonnet, ki je izjavil, da je stališče francoske vlade, da bi nadaljevanje sedanjega stanja v Španiji pomenilo grožnjo za mir in mednarodno varnost.

Bonnet je izjavil, da je francoski predlog naletel na odobravanje ZSSR, da sta ga pa ZDA in Velika Britanija odklonili.

Francoski delegat je opozoril, da so ZN v San Franciscu in tri velesile v Potsdamu odigosali Franca in dodal: «Svetovna vojna se je pričela v Mandžuriji in Španiji. V Španiji so jo vodili oni, ki so še sedaj na čelu sedanje vlade, v polni zvezi in zavezništvu s Hitlerjem in Mussolinijem.»

V imenu mehiške vlade je govoril Najeva in zahteval, naj Varnostni svet vrne španskemu ljudstvu svobodo, da si bo vladalo v skladu s svojim suverenim pravom. Zaključil je: «Franco predstavlja svetovni problem in grožnjo za mednarodni mir in varnost. Zaradi tega mehiška vlada v celoti podpira poljsko resolucijo».

Francoski list o pripadnosti Trsta

Pustili bi umreti Trst

da bi lahko živela druga italijanska pristanišča

Pariz, 18. — *List «Figaro» objavlja poročilo svojega posebnega dopisnika v Trstu, ki pripoveduje o tem, kar je v Trstu videl.*

«Pristaši priključitve k Jugoslaviji niso samo Slovani. Njihove vrste so okrepili v JK številni Italijani, ki so združeni z njimi...»

Dopisnik lista «Figaro» opisuje svoj obisk v neki tržaški tovarni in pravi, da so mu vsi delavci brez izjeme odgovorili: «Hočemo Tita, hočemo k Jugoslaviji! Ljudska oblast pomeni kruh, mir in delo.»

Dopisnik nadaljuje: «Razdeliti Julijsko krajino je nemogoče — mi je dejal neki Italijan, Titov partizan — ločiti jo od Trsta je blazno. Toda v Italiji nikoli ne bo dela; pustili bodo umreti Trst, da bodo lahko živela druga italijanska pristanišča. Jugoslavija bo boljša in resnična domovina...»

Nekoliko dalje piše dopisnik: «Visok dostojanstvenik katoliške cerkve mi je izjavil: Anglo-Saksonci zaman popravljajo ladje in predvidevajo nekatera javna dela. Trst šteje danes 25.000 brezposelnih izmed svojih 250.000 prebivalcev. Če dodate tej številki še družinske člane, boste ugotovili, da živi tretjina prebivalstva od podpor za brezposelne. Cene na prostem trgu so tako grozne, da delavsko prebivalstvo umira od gladu. Če po drugi strani odtrgate Trst od Istre, ki bo postala jugoslovanska, bodo kmetje izgubili edini trg za svoje proizvode.»

Dopis končuje s poudarjanjem, da številni Tržačani priznavajo, da je Italija zatirala Slovence, da niso mogli govoriti niti svojega jezika in da so morali spremeniti svoja imena, če so hoteli najti delo.

Nennijeva „pravična meja“

Kongresu italijanske socialistične stranke je prisostvoval tudi zloglasni jugoslovanski vojni zločinec Topalović

Beograd, 18. Tanjug. — Današnja «Borba» objavlja članek pod naslovom «Čudni dogodki na kongresu italijanskih socialistov v Firencah».

Članek komentira najprej izjavo voditelja italijanske socialistične stranke Pietra Nennija na tem kongresu, da je «v JK samo ena pravična meja, namreč ta, ki so jo leta 1919 imenovali Wilsonovo črto», in da je «direktni stik z Beogradom mogoč samo, če Jugoslavija prizna Italiji pravice do Trsta in mest v zahodni Istri».

«Borba» poudarja, da vsi taki poskusi, kot poskusi klevetanja Jugoslavije, streme za tem, da bi dokazali, da je Mussolinijeva Italija bila «žrtev», Jugoslavija pa je bila «krivec» za vse, kar se je zgodilo v drugi svetovni vojni. «Če taka demokratična avtoriteta v sedanji Italiji, kot je gospod Nenni, tako globoko pade, da si upa potegniti tako «pravično» mejo z Jugoslavijo, ki je popolnoma istovetna z zahtevami fašistične drhali v Trstu, z zahtevami študentovskih pretepačev v Cremoni, ki so manifestirali za «italijanski Trst», s klici «vojna z Jugoslavijo!», da postavlja take pogoje za «stik z Beogradom», je to zelo čudno, je to dogodek, ki zahteva globokega premišljevanja».

Članek govori nato o dejstvu, da je kongresu italijanske socialistične stranke prisostvoval tudi zloglasni vojni zločinec, ubežni hlapec sovražnika, morilec «socialist» Živko Topalović. Borba poudarja, da je bil Živko Topalović član četniškega «narodnega komiteta» in najtesnejši sodelavec Draže Mihajlovića pri težkih zločinih proti jugoslovanskim narodom. Kot tak mora nositi odgovornost skupno z vsemi ostalimi vojnimi zločinci. Članek opisuje nato izdajalsko delo Živka Topalovića v Italiji, kjer zbira okoli sebe agente OVRE, četnike in vojne zločince ter organizira celo vrsto protijugoslovanskih provokacij.

«Težko je razumeti, zakaj so italijanski socialisti «počastili» svoj kongres s prisotnostjo takega vojnega zločinca. To je protijugoslovanska provokacija, ki mora povzročiti resno zagrenjenost demokratičnega javnega mnenja v Jugoslaviji. Edina razlaga za ta čuden korak je lahko ta, da je gospod Nenni hotel podkrepiti svojo tezo o «pravični meji» na Wilsonovi črti z navzočnostjo tudi nekega «jugoslovanskega» zagovornika te teze. Toda ta navzočnost je obenem s stališčem gospoda Nennija glede razmejitve med Jugoslavijo in Italijo poučila naše javno mnenje, da italijanski socialisti — ali vsaj del njihovih voditeljev — še niso odkrili pravilne poti do vzpostavitve dobrih odnošajev z Jugoslavijo, temveč da so na napačni poti, ki je resna ovira, škodljiva interesom italijanskega ljudstva in italijanske demokracije.

Bolgarski izdajalec Cankov aretiran

Salzburg, 18. VZN. — Aleksander Cankov, ki je bil ministrski predsednik bolgarske fašistične vlade v izgnanstvu, osnovane 10. septembra 1944., ko je Bolgarija zaprosila za premirje, je bil aretiran od ameriške oblasti.

Ime Cankova, ki je ostal na Dunaju na čelu svoje vlade, dokler to mesto ni bilo osvobojeno, je navedeno v sovjetskem, kakor tudi bolgarskem seznamu vojnih zločincev.

Ugotovitve francoskega lista

Nova jugoslovanska država

predstavlja veličastno stavbo

Federativni državni ustroj je uspešno rešil narodnostno vprašanje

Pariz, 18. — List «Etoiles« objavlja članek pod naslovom «Nova jugoslovanska država». V članku prikazuje novo jugoslovansko ustavo in pravi:

«Federalistični duh ni v Jugoslaviji nov. Proti okorelemu in slepemu centralizmu Karadjordjevića se je v preteklosti dvignilo več glasov, med njimi zlasti republikanski, tako na primer Protič leta 1918. Toda rojalisti, tudi če so bili «radikali», so vedno našli kakega Pašiča ali Mačka za obrambo svoje stvari.

V trenutku, ko je Draža Mihajlović za zapahi, se prikazujejo njegovi odnosi s padlim kraljem v izgnanstvu v polni luči. Jugoslavija je preko svojih predstavnikov v novi ustavodajni skupščini, ki so jo vsi državljani 11. novembra 1945 svobodno izvolili izglasovala ustavo, s katero je uzakonjena sedanja oblika jugoslovanske politične realnosti: Federativna jugoslovanska republika.»

Članek prikazuje nato, da ima vsaka ljudska republika svojo lastno ustavo, svobodno sestavljeno in sprejeto in prehaja nato na pravice narodnostnih manjšin: «Narodnostne manjšine — v nasprotju s tem, kar se dogaja na primer v Italiji — uživajo vse pravice, imajo svoboden kulturni razvoj in se svobodno poslužujejo svojega lastnega jezika.»

Nato pravi članek: «Po ustavi imajo vsi možje in žene od 18 let dalje aktivno in pasivno volivno pravico. Jugoslovanske žene so dobile zadoščenje, za katerega se angleške feministke zaman borе v svoj deželi že 50 let.»

Članek zaključuje: Federativni ustroj države rešuje problem, katerega rešitev so mnogi smatrali za utopijo — narodnostni problem. Nova država, ki daje vsem jugoslovanskim narodom in ljudstvom pravno osebnost in svobodo, ki jo omejujejo samo pravične skupne odgovornosti, predstavlja za svoje državljane veličastno stavbo.»

Obnova pomorstva v Istri

Oživljenje pomorskega prometa

Reka, 18. - Tanjug — Po osvoboditvi je ljudska oblast v Istri prevzela zelo malo nepoškodovanih plovnih objektov, ker je sovražnik med vojno skoraj vse uničil. Parniki, ki so ostali, še zdaleč niso mogli zadovoljiti minimalnih potreb prometa. Kljub vsem težavam so ljudske oblasti pričele z delom za dviganje potopljenih ladij, to pa skoraj brez vsakih tehničnih sredstev, ker je sovražnik na svojem umiku uničil vse naprave za dviganje ladij, da bi tako otežkočil dviganje potoplenih ladij in čiščenje luk.

V reškem pristanišču je sovražnik razen težkega opustošenja pristaniških naprav potopil tudi veliko število ladij. Računajo, da je v reškem pristanišču potoplenih okoli 1100 plovnih objektov razne tonaže. To v znatni meri otežkoča pristajanje ladij na že popravljeni obali.

Ljudska oblast je s pomočjo vojaške uprave za cono B podvzela potrebne ukrepe, da se ladje dvignejo z morskega dna in pristanišče uredi. Navtični odsek inšpektorata za pomorstvo je organiziral potapljaške ekipe in ekipe za dviganje ladij. Te ekipe bodo ugotovile točno število, tonažo in položaj potopljenih ladij. Nato bodo začele z dviganjem.

Za oživljenje prometa je vojna uprava JA za JK stavila zasebnikom na razpolago kredit v znesku 56 milijonov lir za nabavo novih ladij.

Doslej so z morskega dne dvignili in uredili eno večjo in več manjših ladij. Po zaslugi narodnih oblasti in s požrtvovalnim delom delavcev bodo do konca tega meseca predali prometu še nekaj ladij.

Danes so v glavnem zadovoljili potrebam lokalne plovbe. Ustvarili so predvsem pogoje za prevoz premoga iz rudnika Raše za potrebe industrije, kar je velike vožnosti za hitro obnovo in izgradnjo dežele. Z vzpostavitvijo lokalne plovbe se je znatno olajsala preskrba obalnega prebivalstva z življenjskimi potrebščinami in omogočila boljša trgovska zamenjava v coni B.

Titovi članki prevedeni v francoščino

Pariz, 18. — *Ves tisk Francoske nacionalne fronte, med njimi osrednji organ «Front National», je pričel včeraj objavljati vrsto člankov maršala Tita «Borba narodov zasužnjene Jugoslavije». Celotno število izvodov tiska Nacionalne fronte znaša 1.5 milijona.*

FLRJ prevzela obveznosti bivših vlad napram ZDA

«Vršilec dolžnosti poslaništva FLR Jugoslavije v Washingtonu je izročil 2. aprila 1946. ameriškemu zunanjemu ministrstvu noto vlade FLR Jugoslavije, v kateri je vlada izjavila, da je po preučitvi obveznosti bivših jugoslovanskih vlad napram ZDA v celoti sprejela te obveznosti.»

Veliki petek primorskega ljudstva

RODIK. *Ko še ni bilo fašizma, so Italijani aretirali in odpeljali v zapor, kjer so ostali tri mesece, sledeče vaščane: Ludvika Babiča, Antona Babiča, Franca Dujmoviča, Alojzija Lekača in Karla Raceta. Aretirali so jih samo zato, ker so prepevali slovenske pesmi in se niso pokorili pozivu karabinerjev, ki so jim petje prepovedali.*

Dne 10. junija 1940 so tržaški kvesturini aretirali Vladimirja Dujmoviča, ki ga je 15. decembra 1941 obsodilo posebno sodišče na 30 let ječe, iz katere se je vrnil leta 1944. 13. julija 1940 so tržaški kvesturini s pomočjo karabinerjev aretirali sledeče vaščane: Rudolfa Prelca, Franca Lukovca, Franca Čebokina, Antona Babiča in Ludvika Babiča. Skoraj leto dni so prebili v zaporu Coroneo. Nato so jih odpeljali v internacijo v južno Italijo, kjer so ostali do poloma Italije. 28. julija 1940 so isti aretirali Vladimirja Čebokina. Presedel je eno leto v koprski kaznilnici, nato so ga odpeljali v internacijo v Arezzo, od koder se je vrnil leta 1944.

V juniju 1942 so italijanski karabinerji aretirali Antona Čebohina. Bil je dva meseca v zaporu. 2. maja 1942 je bil po nalogu fašističnega tajnika divaške občine aretiran Evgen Počkaj. Nekaj mesecev je presedel v tržaških zaporih, nato so ga odpeljali v internacijo v Kalabrijo, kjer je ostal do avgusta 1945.

Dne 30. 6. 1942 je vas obkolilo okrog 400 fašistov, med katerimi so bili tudi karabinerji, kvesturini in gozdna milica. Izvršili so temeljito preiskavo po vseh hišah. Ker pa niso ničesar našli, so iz maščevanja aretirali tri vaščane, in sicer: Alojzija Babiča, Emila Dobrilo in Franca Bernetiča. Odpeljali so jih v tržaške zapore, od koder so jih izpustili po dveh mesecih.

10. avgusta 1942 so italijanski fašisti aretirali Josipa Raceta, ki je gnal kravo k mesarju. Vzeli so mu kravo, češ da jo žene za partizane. Njega pa so odpeljali v koprsko kaznilnico, kjer so ga držali en mesec in ga nato izpustili.

5. aprila 1943 so karabinerji aretirali in odpeljali v internacijo v Cairo Montenotti Alojzija Babiča in Josipa Ivančiča. Tam sta bila do 8. 10. 1943; nato pa so ju odpeljali v taborišče Mathausen, od koder sta se vrnila v januarju 1944.

20. junija 1943 so karabinerji s kamioni odpeljali 6 mladoletnih fantov in jih dodelili kazenskim bataljonom v Aquili.

V oktobru 1943 so Nemci obkolili vas in odnesli vse, kar jim je prišlo pod roko. Odpeljali so mnogo živine, odnesli obleke, živež in druge stvari. Aretirali so 14 vaščanov, in sicer: Filipa Batagelja, Rudolfa Čeparja, Ferdinanda Panača, Marcela Fabrisa, Antona Babiča, Josipa Placerja, Franca Bernetiča, Alojzija Slavca in Andreja Orezmana. Izpustili so jih po desetih dneh. V marcu 1944 je SS-ovska policija aretirala mladinke Branko Batagelj, Marijo Batagelj, Silvo Babič, Justo Babič, Sabino Race in Dragico Sluga. Po dveh mesecih pretepanja in mučenja so jih izpustili.

V maju 1944 je prišla z Reke SS-ovska policija s kamioni. Obkolili so vas in nato odpeljali sledeče vaščane: Vladimirja Dujmoviča, Slavico Podbršček, Josipa Skoka, Franca Skoka, Alojzija Slavca, Franca Volariča, Ludvika Babiča, Marijo Babič, Jožico Babič Marijo Bernetič, Rudolfa Čeparja, Marijo Čepar, Albina Cerkvenika, Antona Ivančiča, Antonijo Klun, Anico Klun in Zajiro Volarič. Moške so obdržali za prisilno delo pri utrdbah v Lovranu, dekleta pa so odpeljali v Nemčijo, od koder so se vrnila po vojni.

Dne 20. julija 1944 so italijanski fašisti in SS-ovci v zgodnjih jutranjih urah obkolili vas ter aretirali Andreja Godino. Neusmiljeno so ga pretepali in mučili, da bi izsilili priznanje, da je vodja partizanov. Ker je vse odločno zanikal, so ga peljali nekaj sto metrov iz vasi in ga obesili. Podivjani italijanski in nemški zločinci so pri tem vzklikali duceju in Hitlerju. Vsi so se nato vrnili v vas in oplenili hišo omenjenega Godine ter jo nato zažgali.

Dne 21. julija 1944 so v zgodnjih jutranjih urah Nemci obkolili vas. Vpraševali so po mladinki Olgi Ivančič. Ko je prišla, so jo silili naj bi povedala, kdo je komandant partizanov. Ker se je temu odločno uprla in jih celo ozmerjala, so jo na mestu ustrelili. Obenem so aretirali njeno sestro Marijo Ivančič in Jožico Bernetič ter ju odvedli v Trst, od tam pa v Nemčijo. Vrnili sta se ob koncu vojne. Še istega dne so ti podivjani zločinci krenili proti vasi Artviže. Na poti so srečali tri mladinke in dva mladinca iz Rodika, kateri so se vračali iz Brkinov, kamor so bili prejšnji dan nesli hrano in druge stvari za partizane. Morali so z njimi in blizu Artviž so jih vse ustrelili. Drugi dan so jih vaščani našli vse razmesarjene. Ti nesrečneži so bili: Sabina Race, Albina Race, Silva Babič, Sergij Slavec in Joško Bradeč. Vsi so bili mlajši od 18 let.

Vprašanje beguncev na mednarodni konferenci

London, 18. AFP. — Danes je na mednarodni konferenci o beguncih nastala ostra debata o vprašanju procedure. Belgijski delegat je predložil ustanovitev komisije, ki bi ji bila poverjena preiskava o jugoslovanskih obtožbah glede ravnanja z begunci v zavezniških taboriščih. Predsednik konference, britanski delegat Mac Neil, je izjavil, da ta predlog prehaja pristojnost konference, ki nima pravice do preiskovanja metod vojaških uprav v Nemčiji. Mac Neil ni hotel pripustiti nobene debate o tem predlogu.

Dr. Baebler, jugoslovanski predstavnik, je protestiral proti temu sklepu, toda Mac Neil je vztrajal na svoji pravici, da lahko izdaja sklepe take oblike.

Sovjetski delegat je podprl jugoslovanskega delegata in izjavil, da se mu zdi primerno in demokratično, da dobi dr. Baebler besedo. Sredi debate je Mac Neil zapustil predsedniško mesto. Poljski delegat je nato kot podpredsednik zaključil sejo.

RIM. General Umberto Nobile, znan po svoji ekspediciji na severni tečaj, je izstopil iz papeške Akademije znanosti in sklenil nastopiti kot kandidat na komunistični listi na volitvah v konstituanto.

Po besedah dejanja!

Polkovnik Bowman potrdil brutalnost policije - Zahtevamo revizijo obsodb antifašistov!

Zaradi pisanja o Civilni policiji je bil obsojen tov. Gasparini. Nešteto antifašiste (preko 300!) je v dneh demonstracij aretirala civilna policija, neštete je pretepla. Po vsem tem pa smo doživeli obsodbo mnogih antifašistov na pričevanje civilnih policistov, ki so si prišli v svojih izpovedih od pričevanja do pričevanja hudo navekriž. Kljub temu pa, čeprav je jasno razvidna pristranost policistov, ki pretepajo aretirance — in to le antifašiste — kljub očitno si nasprotujočim izjavam prič kot so one policista Coscie, se obsojajo antifašisti.

Priobčili smo cele kolone zločinskih del italijanskih šovinistov in neofašistov, nismo pa doživeli niti ene obsodbe takih elementov!

Nikoli se ne bomo utrudili, resnici na ljubo, pisati o krivicah kot so bile n. pr. opazne pri poslovanju civilne policije. In kljub uradnim pohvalam njenih organov, kljub vsem prizadevanjem, da bi ohranili člani te policije videz nepristranskih in korektnih organov javne varnosti, je vendar izjava g. polkovnika Bowmana na zadnji tiskovni konferenci v popolnosti potrdila vse naše zadevno pisanje.

Gospod polkovnik Bowman je dejal, da so mu že prišli na ušesa glasovi o trpinčenju aretirancev. Pozval je zato one, ki bi vložili zadevne ovadbe, naj z največjo točnostjo opišejo dejstva in poškodbe, ki so jih dobili, da bi s tem omogočili točno preiskavo. Rekel je tudi, da je ukazal izobesiti v zaporih svarilne napise in odredil, da častniki na mestu zbirajo pritožbe. Ne pričakujemo sicer od takih ukrepov obilo uspeha, ker smo mnenja, da je treba zlo izkoreniniti v svojem bistvu in v tem primeru razpustiti civilno policijo Julijske krajine v katero so se vrinili fašistični elementi. Ugotavljamo pa, da po teh izjavah ne more biti več trezno mislečega človeka, ki ne bi bil prepričan, da je bilo poslovanje te policije res brutalno. Tako brutalno, da kljub vsem prizadevanjem tega ni bilo več mogoče skriti pred javnostjo, tako brutalno, da tudi g. polkovnik Bowman na tiskovni konferenci ni hotel in ni mogel kot vesten častnik s težkimi odgovornostmi iti preko tega.

«Ne bom trpel brutalnosti te vrste od policije. Upam, da bodo vse primere, v katerih je govora o brutalnosti, predložili v podrobnostih; zagotavljam vsem prizadetim, da bomo vse primere preiskali in po potrebi v tem pogledu tudi ukrenili potrebno. Med drugim mislim izdati oddelku javne varnosti ukaz, da nabije v zaporih objave z vabilom za predložitev ugovorov in objave, ki določajo, naj te ugovore predložijo načelniku policije.» To izjavo moramo samo z veseljem pozdraviti. Se z večjim veseljem pa bi pozdravili uresničenje teh izjav.

Vprašanje je, ali ne bodo posamezni odgovorni činitelji policije skušali zopet vse po svoje obrniti. Izvajanje navodil, izdanih po gospodu polkovniku Bowmanu, utegne mnogo koristiti. To pa le, ako se ne bodo ponovili dogodki z zadnjih razprav proti antifašistom, kjer so prej verjeli izjavam take policije in to še takim njenim članom, ki so si v svojih traditvah prišli od primera do primera očitno navzkriž. Lepo je preprečiti bodočo zla, ako pa hočemo imeti vero v to, bi morali predvsem videti, da se popravijo žalostni dogodki z zadnjih procesov, ki so povzrobili toliko gorja družinam poštenih antifašistov in kjer se je morala vsakemu omajati poslednja vera v nepristranost oblasti, ko je videl, da istočasno, kljub tolikim resnim prestopkom ni bilo niti ene obsodbe šovinističnih izzivačev.

Stari italijanski imperializem na meji videmske pokrajine

Preko zapadne meje Slovenskega Primorja se širi v pokrajino stalno novo izzivanje najčistejšega mussolinijevskega kova. Čudimo se, kako more zavezniška oblast v videmski provinci dovoliti tako delovanje, ki je očitno nevaren zarodek tistega nesrečnega rimskega ekspanzionizma, ki je že enkrat zanesel krvavo vihro na Balkan. Čudimo se, da dopušča ta oblast teror nad prebivalstvom po elementih skvadrističnega kova in da ne preprečuje podobnih izgredov. Primeri, ki jih spodaj prikazujemo, govorijo vsemu svetu o potrebi, da se Jugoslaviji prisodijo ozemlja, ki ji ne pripadajo samo po narodnostnih načelih, ampak tudi iz nujne potrebe da se zavaruje mir na Balkanu in da se onemogočijo na tej križni točki hujskaške vojne kuhinje, ki so že enkrat skuhale vsemu svetu toliko zla.

Odkrito vojno hujskanje

V obmejnih vaseh ob bivši italijansko-avstrijski meji se z dneva v dan množi izzivanje nezaščitenega ljudstva po italijanskih šovinistih z onstran zapadne demarkacijske črte. Pred dnevi so se onkraj črte v videmski provinci pojavili številni letalki z naslednjim besedilom: « Italijani! Tisti, ki imate drage svojce kot vojne ujetnike v — Titovi federaciji —, tisti, ki poznate grozoto kraških jam (foibe) in taborišč uničenja, vedite, da se bliža trenutek akcije. Ne spuščajte se v govoričenje, pridružite se nam v trenutku boja, da osvobodimo vaše drage svojce in da ponesemo našo trobojnico tja, kjer se zdaj oblastno šopiri Titova cunja» (jugoslovanska zastava: op. uredn.).

Iz tega besedila veje isti osvajalni imperialistični duh in šovinistični srd napram jugoslovanskim narodom kot za časa fašizma. Tudi ustrahovanje zavednega ljudstva je vedno enako. Dne 16. aprila sta prišla v obmejno vas Livške Ravne dva beneška Slovenca, Cicigoj Adolf in Mehelicev iz vasi Laze in opozorila ljudstvo, da jim nameravajo italijanski karabinerji in ameriški vojaki zapleniti nekaj stotov koruze, ki jo imajo vskladiščeno v Lazih in katero so dobili iz videmske province v zameno za semenski krompir. 65 letna Antonija Faletič, Jožef Faletič, Marija Faletič in Alberta Faletič so se takoj napotili v Laze, da preprečijo tako zaplembo po italijanskih in ameriških vojakih. Čim so prekoračili bivšo mejo, so jih ustavili štirje oboroženi civilisti, katere je vodil zloglasni Simonelič iz Drenkje. Nad eno uro so jih ustrahovali in sramotili, češ da so pristaši narodno osvobodilne vojske Jugoslavije. 65 letni Antonija Faletič so grozili, da jo bodo pretepli zato, ker je imela sinove in hčere v partizanih. Poroglijivo so jo vprašali, zakaj ni prišel namesto nje sin, da bi mu na mestu izkopali grob.

Teror na meji

Kaj je do danes ukrenila Zavezniška vojaška uprava na številne proteste ogroženega ljudstva pri okrajnemu guvernerju za Kobariško, kap. Clarke Painter-ju? Kot smo že poročali, je civilna policija 6 aprila odredila «rastrellamento» v vasi Golobi in iskala orožje pri miroljubnih ljudeh ter antifašistih. Na svoji poti proti Livškim Ravnam so civilni policisti jeli streljati iz pušk proti dvema domačinoma, Sturmu Francu in Hrastu Zorku iz Livka, ki sta v gozdu nad vasjo pripravljala drva in zavpila «dol s cerini», «dol s fašisti» videč, da obkoljujejo vas po vseh fašističnih predpisih. Mladinca sta morala iskati zavetja med skalami v gozdu.

Nedemokratično preganjanje SIAU-ja

Dne 12. aprila sta civilna in vojaška policija obkolili in močno zastražili Sribarjevo hišo, v Gregorčičevi ulici, kjer imajo svoje prostore okrajne organizacije. Iskali so člana okrajnega odbora SIAU tov. Justa, verjetno zato, da bi ga aretirali. V hiši so napravili temeljito preiskavo, pregledali večkrat zaporedoma prostore okrajnega odbora SIAU, podstrešje splanice, kleti in skednje.

V prostorih okrajnega SIAU sta dva člana civilne policije zaplenila prepis okrožnice, ki govori, kako so v Trstu v prvem okraju civilni policisti zaplenili članske izkaznice SIAU. Na kolportažnem oddelku v pritličju sta tedaj dva druga civilna policista v družbi ameriškega vojaka zaplenila več izvodov časopisov, brošur, koledarjev OF in koledar Gregorčičeve družbe. Tov. Manfreda Zora pri kolportaži je protestirala zaradi te zaplembe. Policisti so se izgovarjali, da izpolnjujejo ukaz nadrejenega oficirja in da bodo dali čtivo v pregled okrajnemu guvernerju. Prostori ljudskih organizacij so bili zastraženi več ur. Naslednjega dne je policija vrnila vse zaplenjeno časopisje.

Seja MOS-a:

Proti spletkam reakcije

17. t. m. je bila redna seja MOSa. Svetnik tov. Ferfolja je uvodoma orisal delo reakcije, ki je zadnje čase ojačila svoje napade proti demokratičnim silam in se pri tem poslužuje najpodlejših sredstev. Grdo obrekuje celo bivše partizanske borce. Nato je govoril o raznih zadevah, na katere je treba opozoriti ZVU. Dejal je, da je glede na spornost ozemlja absurdno in nasprotno mednarodnim predpisom in dogovoru Tito-Aleksander, da kvestura odreja, da se morajo vpisovati kot tujci ljudje, ki so se vrnili v svoj rojstni kraj. Te osebe so bile praganjane od fašizma in so izgubile italijansko državljanstvo.

Zato so sklenili poslati ZVU spomenico, da se razveljavi ta absurdna in protizakonita odredba krajevne kvesture.

S tem v zvezi je poročal o raznih nevšečnostih, ki se dogajajo na demarkacijski črti, ker morajo osebe, ki imajo osebno izkaznico št. 2 čakati tedne in tedne za dovoljenje ter jih pri tem uradniki celo vprašujejo, zakaj so prišle v Trst. Pri tem je pripomnil, da so obljubili, da bo posebno razsodišče razčistilo sporne primere glede izkaznic, kar pa se doslej še ni zgodilo. Zato so predlagali ZVU, naj ukine zaporo prehoda, dokler se ne reši vprašanje izkaznic. Po izčrpni diskusiji so sklenili, da bodo vprašali ZVU, ali ji je znano, da obstoji neka zasebna ustanova, ki si usoja s pozivnicami klicati ljudi ter jih skuša z grožnjemi prisiliti, da gredo v Italijo v vojaško službo, in ali je ta ustanova od ZVU zakonito priznana.

Nato se je svet pečal z vprašanjem čistke in ugotovil da je pokrajinski svet v tej zadevi zašel v protislovje. Medtem ko je prej ta svet nasprotoval, da bi se tudi pri nas uveljavil italijanski zakon, ki je določal kazni tudi za zločine pred 8. septembrom 1943. je sedaj sprejel predlog, da se prekine epuracija, kot se to dogaja v Italiji.

S tem hoče preprečiti kaznovanje krivcev s prozornim namenom, da bi se jih posluževala reakcija proti ljudskemu demokratičnemu gibanju. Svet je sklenil, da bo tudi o tem vprašanju predložil ZVU resolucijo.

Nato je razpravljal o praznovanju I. maja in pudaril idejni pomen tega praznovanja. Saj je to 1. maj, ki ga bo judstvo z velikim navdušenjem in poletom praznovalo po 27 letih fašističnega zatiranja.

PROSLAVA 1. MAJA

Telovadcem

Telovadci, ki se pripravljajo na I. telovadni zlet, naj vršijo odslej vse vaje na značkah: razmah med značkami je 1.80 m v širino in 1.80 m v globino. To zaradi tega, da se privadijo kritju. Pionirke naj vadijo v skupinah po 16, ker taka skupina tvori krog.

Razpis štafetnih tekem

Zveza društev za telesno vzgojo za Primorje in Trst razpisuje naslednje štafetne teke, ki se bodo izvršili na I. fizkulturnem zletu Julijske krajine za prvenstvo zleta:

Mladinci — 4x100 m in švedska štafeta (800x400x200x100 metrov);

Mladinke — 4x60 metrov.

Štafete tečejo po mednarodnih prepisih o lahki atletiki. Tekmovalne skupine naj se prijavijo Zvezi društev za telesno vzgojo do 25. t. m., ulica Fabio Filzi 10, Trst.

Pevovodjem, pevcem in pevkam

V petek 26. t. m. ob 19 uri bo radijski komorni zbor zapel v radiju vse štiri pesmi, ki so določene za program 1. maja, in sicer: «Slovan na dan», «Stalingrajska», «Domu» in «V pozdrav». Pevovodje in pevci! Ne zamudite prilike. Prosimo vas, da poslušate vsi, da boste lahko ugotovili pravi tempo in interpretacijo vseh pesmi. Dobro si zapomnite izvajanje in skušajte potem enako doseči s svojimi zbori. To je nujno potrebno, ker tovariša iz Trsta ne bosta zmogla obiskati vseh pevskih zborov.

1. maja bomo peli:

PESEM TELOVADCEV

Č. A. ŠINKOVEC — I. GRBEC

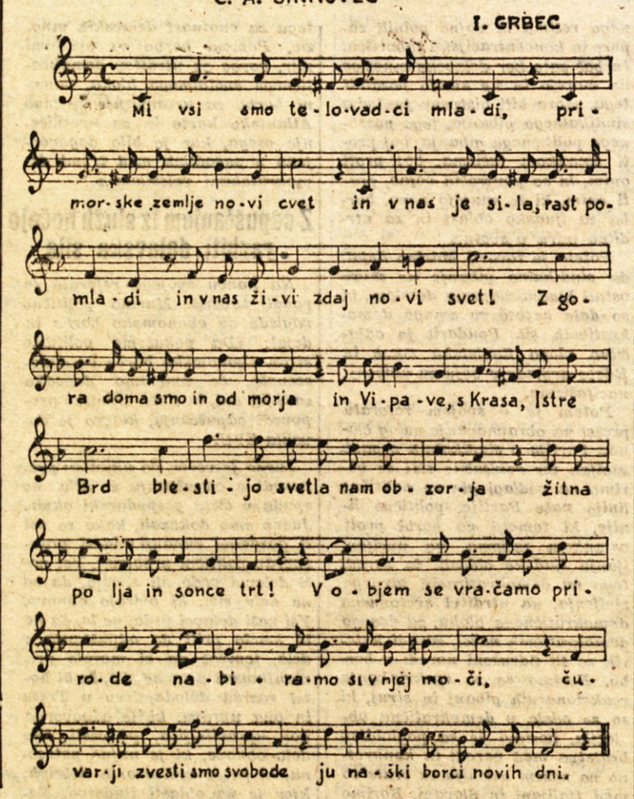

100 otrok iz Trsta bo sprejela Slovenija v oskrbo

Da bi slovenski narod čim več doprinesel k izpolnitvi načrtov v prvomajskem tekmovanju, bo Slovenija sprejela do 1. maja v oskrbo okrog 100 slovenskih in italijanskih otrok iz Trsta, Gorice in ostalih krajev cone A.

Ti otroci so vsi partizanske sirote, ki so v narodno osvobodilni borbi izgubili svoje starše. Zanje skrbijo sedaj posamezne družine ali pa odseki za socialno skrbstvo pri krajevnih odborih. Partizanskih sirot brez staršev je v coni A sicer okrog 1.300, vendar se bo Slovenija v tem času, ko skrbi še za bosanske sirote, tudi s tem majhnim številom oddolžila svojim primorskim bratom.

Primorske partizanske sirote so namenjene predvsem večjim krajem, in sicer: Ljubljani, Mariboru in Kranju. V Sloveniji bodo dobile svoje druge starše, obenem pa se bodo ti otroci, ki so imeli v času vojne malo ali pa nobene prilike za izobraževanje, tudi vzgajali skupno s slovenskimi otroki. Sami izražajo, da komaj čakajo dneva, ko se bodo srečali s svojimi brati in sestrami v svobodni Sloveniji in da bodo z njimi in ob njihovi pomoči vzgajali, da postanejo vredni sinovi in hčere slovenskega naroda.

Zbirna baza za te otroke bo v Ljubljani, kjer bodo zdravniško pregledani in po potrebi poslani v zdravilišča in okrevališča. Patronat nad temi zdravilišči in okrevališči bodo prevzele množične organizacije, ostali otroci pa bodo dali v brezplačno oskrbo rejnikom. Za teh šoloobveznih otrok bo šlo v ustanovo Mladinski dom v Kranju, kjer bo do takoj priročli hoditi v šolo.

Ob vesti, da bo Slovenija oskrbovala primorske otroke, se je prijavilo veliko število rejnikov, ki bodo želeli oskrbovati otroke žrtev fašističnega nasilja. V velikem številu se zlasti prijavljajo primorski begunci, ki žive v Sloveniji že od prve svetovne vojne.

Slovensko ljudstvo bo dalo s prvo skrbo teh otrok najlepšo zahvalo primorskim bratom, ki kljub vsem gromnim žrtvam v času fašizma in narodno osvobodilne borbe ter zmage nad fašizmom še vedno niso opustili svobodni. To pa bo obenem najlepši del dopolnitev prvomajskega načrta.

Prejeli smo:

Dajte otrokom možnost polnega razvoja

Z veseljem smo pozdravili ustanovitev slovenskih šol, ki so nam končno omogočile, da se bodo mogli naši otroci izobraževati v svoji materinščini. Pričakovali smo, da se bo naša šola svobodno razvijala. Toda doživeli smo razočaranje. Naša šola je naletela na ovire prav tam, kjer smo pričakovali največ pomoči, t. j. od ZVU. Ko ni bilo primernih knjig, smo si pomagali sami. Nakupili smo za naše otroke nove šolske knjige, ki so bile izdane za šole v coni B. Toda naši otroci ne smejo teh knjig uporabljati v šoli. Moj sin, ki hodi v četrti razred osnovne šole, je dobil od svojega učitelja abecednik in sedaj se «uče» samo iz tega abecednika, medtem ko je knjiga «Svobodna pota» popolnoma pozabljena. Ali se vam zdi primerno, da se naši otroci, ki so že premagali težave abecedarčkov, sedaj dolgočasijo ob abecedniku? Kako more tako brezvestno ravnanje opravičiti učitelj in oni, ki ga je napotil k takemu načinu poučevanja? Mislim, da imamo predvsem mi, starši, pravico, zahtevati, da se našim šolam da polna možnost razvoja, da bodo naši otroci mogli v šoli dobiti ono znanje, ki ustreza njihovemu napredku in njihovi starosti.

Oče.

Poizvedbe

TEREZIJA ŠMARČAN iz Celja, Trubarjeva ul. 31 — Savinjska 2 — želi informacije o tov. ANTONU SVAJGER-ju iz Sežane. Imenovani je poročen z njeno sestro in ima tri sinove: Antona, Alberta, in Stanislava. Če kdo ve, kje so zgoraj navedene osebe in ali so sploh še žive, naj blagovoli sporočiti. Za informacije se že vnaprej zahvaljujem.

Tržaški delavci v Splitu s svojim tovarišem v coni A

V splitskih ladjedelnicah in drugih delavnicah je zaposlenih 30 tržaških delavcev, ki so šli tja leto da bi pomagali jugoslovanskim tovarišem pri obnovi države. Ti delavci z živim zanimanjem sledé dogodkom v coni A, kjer se delavstvo bori in izraža voljo, da se Trst in Julijska krajina združita z Jugoslavijo. Želeč pomagati borbenim delavcem v Trstu, so tržaški delavci v Splitu en dan delali prostovoljno in izkupiček tega dela darovali v prid svojim tržaškim tovarišem.

Tržaški filharmonični orkester za svojce škedenjskih žrtev

Tržaški filharmonični orkester, ki že več mesecev prireja koncerte po FLRJ in ki je v največjih jugoslovanskih gledališčih žel zasluženo priznanje za svoje kulturno delovanje, nam je po SIAU-ju poslal naslednje pismo:

«Kot gostom mirne, obnavljajoče se in napredne države FLRJ, se nam zdi nemogoče, da more še danes fašistična klika uparabljati ljudi, ki so ji na razpolago, proti vsemu ljudstvu, ki manifestira svojo voljo.

Globoko užaloščeni zaradi neslišanega dogodka v Škednju, želijo vsi člani Tržaškega filharmoničnega orkestra, da zavlada pravica in ob tej priliki pošiljajo 11.000 lir s prošnjo, da se ta vsota uporabi za pomoč družinam žrtev onemoglega besa protiljudskih protinaprednih sil».

Odg. urednik DUŠAN HRESCAK

MALI OGLASI

RJUHE platnene za zak. postelje, toaletni servis iz češkega kristala prodan. Zonta 2, vrata 11.

ASIZZ iz KOPRIVE ponovi na Veliko noč ob 17 uri kulturno prireditev. Na sporedu so: recitacije, petje, enodejanka «IDEALNA TAŠČA». — VABIMO VSE!

Najnovejša slikanica „ROBINSON NA SAMOTNEM OTOKU" je pravkar izšla. Dobi se v knjigarni Štoka, Trst ulica Milano 37. Cena 90 L.

DOBRA KUPČIJA

Naprodaj je nekaj predvojnih originalnih SIVALNIH STROJEV znamke «SINGER». Preizkušnja traja 30 dni, jamstvo 5 let. Cene zmerne. — Poseben popust za vse vojne odkodovance. OBIŠČITE NAS v VIA DELL'ISTRIA št. 13 (prodajalna)

IZREDNA PRILIKA

HOČETE BREZ IZDATKA PODARITI KRZNO?

DOBILI BOSTE JAGNJETOVO KRZNO BREZPLAČNO IN NA IZBIRO, ČE PRINESETE 3 SUROVE KOŽE POBLASICE

Tvrdka ZILIOTTO

TRST

UL. TRENTO št. 11 - Tel. 29374

BOGATA IZBIRA

IZREDNE CENE

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Tržič

Pred nekaj tedni je prispela v Tržič pošiljka šolskih potrebščin, ki so jih za italijanske in slovenske pionirje zbrali delavci, mladina, žene in ostale ustanove v Ljubljani. Vaščani pravijo, da jim je to darilo zelo pri srcu in da je znamenje bratske povezanosti tovarišev in tovarišic bratske Jugoslavije. Slovenske in italijanske antifašistične žene tržiškega okraja se prisrčno zahvaljujejo ljubljanskim tovarišicam in tovarišem in izražajo upanje, da bo Primorska kmalu priključena k Titovi Jugoslaviji.

Čeravlje

V tednu za vojne sirote je mladina te požgane vasice priredila kulturni miting. Kar je vasica požgana, se je moral miting vršiti v majhni sobici. Vseeno je ob tej priliki prišlo v Čeravlje mnogo okoličanov. V tej lepo okrašeni sobici so vaščani uspešno nastopili. Na zidu je visela okrašena slika maršala Tita. Vaščani so darovali 463 lir prostovoljnih prispevkov. Zaobljubili so se, da bodo napravili vse, kar je v njih močah, za osirotele otroke, ki so jim najbolj pri srcu.

Gorjansko

Dne 7. t. m. je bil v Gorjanskem pri Komnu pogreb 6 padlih partizanskih borcev z Gorjanskega in Klanca, ki jih je ljudstvo pripeljalo iz raznih krajev na domače pokopališče. Padle tovariše je na zadnji poti spremljala tritisočglava množica. Godba iz Sv. Križa pri Trstu je igrala žalne koračnice, tovariši in tovarišice iz Trsta, Sv. Križa pri Trstu in okoliških vasi pa so nosili 34 krasnih vencev. Pogreba se je udeležilo tudi veliko število borcev odreda JA. Ob odprtem grobu so v imenu ljudstva in raznih organizacij pregovorili tov. Šlibar, tov. Tintar, tovarišica Nadja in tov. Doro. Ta pretresljiva žalna svečanost se je končala z vzkliki: «slava padlim za svobodo».

Herpelje-Kozina

Dne 10. t. m. se je na Kozini vršil manifestativni masovni sestanek članov SIAU. Kozinčani so tudi ob tej priliki pokazali, kako važna jim je ta organizacija. Skoraj vsi so v njej vpisani in tekmujejo pri plačilu mesečne članarine. Mnogo tovarišev in tovarišic se je obvezalo, da bo plačevalo precej višjo članarino in s tem pokazalo zaupanje, ki ga goje do organizacije. Ljudstvo je tudi sklenilo, da bo tekmovalo pri čiščenju travnikov in pomagalo vsem onim vaščanom, ki nimajo dovolj delovnih moči. Poleg tega bodo popravili tudi poljsko cesto in s krompirjem posadili njivo, katere pridelek bodo jesenі izročili dobrodelnim ustanovam. Sestanek se je nato zaključil.

Ajdovščina

Dne 6. t. m. popoldne je ajdovski delavski bataljon odšel v Zapuže, kjer je obdelal zemljo tovarisice Grbec, ki je bila v času osvobodilnega boja najbolj prizadeta.

TRST

Enotni sindikati

Sindikat gledališke in godbene stroke. Vse člane pozivamo, naj danes pridejo v ulico Imbriani 5, I., soba št. 10, kjer dobe nakazilo za drugo razdeljevanje jestvin. Opozarjamo vse, da je danes zadnji dan za dvig.

Sindikat bančnih, zavarovalnih in privatnih nameščencev. Vse člane vabimo v ulico Imbriani 5, soba št. 10, kjer dobe nakazilo za drugo razdeljevanje jestvin.

Sindikat kulturnih delavcev. Danes ob 18.30 uri bo v prostorih sindikata sestanek direktivnega sveta.

Kulturni krožek „M. Kraljič"

V soboto ob 19.30 uri bo zabavni večer. V nedeljo ni zabave.

Prehrana

Bolnikom. Vsi bolniki, ki imajo dodatne živilske nakaznice, lahko na odrezke za meso od 22. t. m. dalje dvignejo škatlo konzerviranih rib. Cene: «Fish maccerel pilhard» (škatla po 425 gramov) 29.50 lir; «Fish salmon» (škatla po 454 gramov) 46.10 lir. Razdeljevanje se bo končalo 30. t. m.

Razdeljevanje kave. Javljamo, da so rok za razdeljevanje kave podaljšali za prodajalce na debelo do 27. t. m., za potrošnike pa do 30. t. m.

Zaključek razdeljevanja margarina, fižola, olja in sladkorja. Potrošnike obveščamo, da se jutri 20. t. m. konča razdeljevanje margarina, fižola, olja in sladkorja.

GORICA

Prodaja obutve na izkaznice

Trgovska industrijska kmetijska zbornica javlja, da se prodaja obutve na nakazila, ki jih je izdala zbornica, nadaljuje do izčrpanja zalog. Od 10. t. m. se prodaja vrši pri tvrdki Leban Jožefina, ulica Arcivescovado št. 7 namesto pri tvrdki Livellara.

Komunike Enotnih sindikatov o velikonočnih praznikih

Mestni odbor Enotnih sindikatov se je potom Urada za delo zanimal pri podpolkovniku Smutsu glede dela za časa velikonočnih praznikov. Odgovorili so mu, da je bilo obvestilo podpolpovnika Smutsa o tej zadevi preklicano in da se bodo glede velikega petka in velikonočnega ponedeljka ravnali po delovnih pogodbah. Zato bo veliki petek reden delovni dan, ponedeljek pa bo praznik za uradnike in deloven dan za delavce.

Pojasnilo o velikonočnih praznikih

Trst, 18. VZN-AIS. — Da pojasni poročila, ki jih je objavila včeraj Zavezniška vojaška uprava za tržaško področje o običajih Velikega petka in velikonočnega ponedeljka, pojasnjuje komisar področja, da je veljalo to poročilo za zabavišča in se ni nanašalo na delo.

Kar se tiče dela se praznuje Veliki petek kot prejšnja leta, to je delo se vrši normalno. Javnim uradom je dovoljeno delati samo pol dneva.

Na velikonočni ponedeljek 22. aprila se bo delo tudi vršilo kot prejšnja leta, to je trgovine bodo popoldne ostale zaprte v skladu z odredbo, ki že obstoja, medtem ko se bodo industrije, trgovske in razne druge družbe ravnale po pravilih, ki jih določajo pogodbe in sporazumi. Za javne urade je ves dan praznik.

Določila za velikonočne praznike

Komisar tržaškega področja javlja: V petek 19. t. m. bo praznik. Vsi zabavni prostori, naj se zaprori ali pa naj si priskrbe spored primernega značaja. Vojaške oblasti se bodo ravnale v vseh zabavnih lokalih pod njihovim nadzorstvom po istih določbah. Soboto 20. in nedeljo 21. je imeti za navadno soboto in nedeljo. V ponedeljek 22. bo praznik.

Gledališke in filmske predstave na Veliki Petek

Višje nadzorništvo kriminalno preiskovalnega oddelka policije Julijske krajine sporoča, da so na Veliki petek 1. prepovedane vse gledališke prireditve razen onih, ki so verskega značaja in kot take primerne krščanskemu čustvovanju; 2. dovoljene so filmske predstave verskega značaja; 3. prepovedani so plesi in kakršnikoli prireditve te vrste.

Poslovanje trgovin ob velikonočnih praznikih

Trgovska zveza v Gorici naznanja, da se bodo trgovine ob velikonočnih praznikih ravnale po naslednjem poslovnem času, ki ga določa pokrajinsko predsedstvo: Na veliko soboto, 20 aprila, se trgovine lahko zaprejo že popoldne. V nedeljo 21. aprila bodo vse trgovine zaprte, samo cvetličarne bodo lahko odprte od 8 do 12.30. V ponedeljek 22. aprila bodo trgovine odprte od 8 do 12.

RADIO

PETEK, 19. APRIL

13.15 reproducirana glasba; 13.30 godalni orkester; 14.15 pregled vesti; 15.15 prenos iz Vidma; 17 «Parsival»; 18.30 obvestila svojcem; 19 komorni zbor pod vodstvom Ubalda Vrabca; 19.30 obvestila svojcem; 19.45 Beethovnove skladbe; 20 poročila v slov.; 20.30 komorna glasba; 21.15 simfonični koncert; 23.10 zadnje vesti v slov.

KULTURNO PROSVETNO DELO

Koncert mladinskega ženskega zbora „Soča"

V dneh 13., 14. in 15. aprila je gostoval pri nas mladinski ženski zbor «Soča» iz Kojskega, ki ga vodi ravnatelj goriške «Glasbene Matice» tov. Kumar Srečko. Ker je bilo v glavnih potezah gostovanje že očrtano v torkovem članku, se omejujemo danes le na prikaz kakovosti zbora, kakor smo ga čuli na ponedeljskem koncertu v dvorani kulturnega krožka «Rinaldo Rinaldi».

Poudariti moramo izredno požrtvovalnost tov. Kumarja, ki je v okoliščinah, katere vsi prav dobro poznamo, ustvaril — skoraj bi rekli iz nič — zbor, katerega kakovost je prav gotovo na dostojni umetniški stopnji. Takoj smo opazili, da zbor vodi strokovnjak, saj drugače nikakor ne bi bilo mogoče izvajati tako zahtevnih pesmi kakor jih je vseboval spored.

Zbor ni velik, je pa glasovno dovolj homogen, da ni bilo čuti premočnega prevladovanja posameznega glasu, dasi bi (vsaj!) želeli pri nekaterih glasovih nekoliko več kultiviranosti pri prednašanju in boljšo izgovorjavo. Intonančno je zbor dober kljub težki intonaciji nekaterih pesmi (na primer Kogoja). Opozoriti pa moramo na napako, ki se pri naših zborih večkrat, pri naših solistih pa redno, opaža — preveč samolastno raztegnjeno prehajanje in ene v drugo glasovno lego, pri čemer dobi človek vtis nekega glissanda. Zdi se nam, da je na to napako vplival italijanski pevski način «bel canto», ki ni dosleden pri omenjenem prehajanju in dopušča pevcu preveč samostojnosti.

Spored je obsegal v prvem delu partizanske pesmi skladateljev Karla Pahorja, Mihovila Logarja, Milenka Živkovića in Iva Marušiča. Zlasti Živkovičevo «Puška puklа» so podali izredno dobro.

Presenetilo nas je, ko smo videli na sporedu pesmi Marija Kogoja. Te pesmi so intonančno in ritmično zelo zahtevne in smo se upravičeno bali, da jim tako mlad zbor ne bo kos. Vendar je zbor lepo rešil ta trd orch, dasi bi bilo potrebno v posameznostih še to in ono izboljšati. Lepo je, da se popularizira Kogojeva umetnost, vendar bi želeli na prihodnjem koncertu slišati tudi umetne pesmi naših vodilnih zborovskih skladateljev. Razen omenjenih pesmi je zbor v prvem delu koncerta izvajal še pesem Iva Matetiča-Ronjgova: «Ah, kako je lepo v gozdu», ki je lepo uspela.

Občinstvu bolj dostopen je bil drugi del koncerta, v katerem je zbor izvajal pesmi, ki bodisi po melodiji bodisi po tekstu izvirajo iz raznih naših krajev. Posebno so ugajale nekatere pesmi, ki jih je uglasbil Emil Adamič in belokranjska pesem «Puž», ki jo je uglasbil naš primorski skladatelj Ivan Grbec. Ne morem dovolj podčrtati važnosti take izbere sporeda, v katerem se nam prikažejo značilni folklorni motivi iz raznih naših pokrajin. Ravnatelju Kumarju gre vsa pohvala, da se je lotil take izbere sporeda, ki da sicer obilo truda, je pa zato toliko bolj uspešna, saj tako naše primorsko ljudstvo spoznava folkloro raznih naših krajev.

Razen zbora je v pevskem delu prireditve sodelovala tudi naša nana solistka Slavica Batistuta, ki je zapela Flajšmanovega «Metuljčka», Pavčičevo «Uspavanko» in Simonitijevo «Na Krasu». Kvalitete njenega podajanja ne bomo opisovali, saj nas je že večkrat ugodno presenetila. Pripomnili bi le, da se nam zdi, da pevka v zadnjem času ne obvlada popolnoma svojega glasu, kar bo, kakor je opaziti, brzkone vzrok v fizični utrujenosti in oslabelosti.

Poleg pevskih točk je prireditev obsegala tudi plesni nastop, pri katerem je pokazala svoje zmožnosti predvsem Vukosava Kumarjeva. Ne da bi se spuščali v presojo kvalitete plesa, moramo omeniti da bi bilo po našem mnenju bolje omejiti prireditev le na glasbene ali le na plesne točke, ker bi na ta način občinstvo bolje dojemalo in je s preveč mešanim sporedom stilnost pretrgana.

Uvodne besede k koncertu je spregovoril tov. Ivan Grbec, kot navadno čustveno. Dvorana, v kateri je bila prireditev, je bila nabito polna — dokaz, kako se naše ljudstvo zanima za kulturne prireditve. Pri tem moramo omeniti tudi nekaj, kar nas je posebno ugodno iznenadilo — dvorana je bila polna tako slovenskega kakor italijanskega občinstva, ki je z zanimanjem sledilo izvajanju, kar je najlepši odgovor vsem onim, ki še vedno hočejo sejati razdor med italijansko-slovensko bratstvo.

D. G.

Komorni večer češke glasbe

Lep glasben užitek se nam je nudil v torek zvečer v menzi PNOO, kjer so nam naši glasbeniki priredili komorni večer češke glasbe.

Violinist, profesor Karel Sancin nam je ob spremljevanju prof. Mirce Sancinove zaigral najprej Dvorakovo Sonatino op. 100, nato pa še Foersterjevo Sonato op. 10. Obe skladbi sta bili izvajani stilno lepo in na lepi umetniški višini.

Pevski del koncerta sta izpolnila sopranistka Potrata Pavla, ki nam je zapela z arije iz Smetanove opere «Prodana nevesta» in operna pevka Karla Slehan, ki je izvajala 3 slovaške pesmi V. Novaka ter prekrasno arijo «O mesečku» iz Dvorakove opere «Rusalka». Obe pevki razpolagata s izredno bogatim glasovnim materialom ter sta pokazali smisel za pravilno podajanje omenjenih pesmi in arij.

AFZ, pod okriljem katere se je izvajal koncert, gre vse priznanje, da se je lotila prirejanja takih koncertov, na katerih se seznanjamo z domačo in tujo glasbeno literaturo. Škoda je le, da ni za te prireditve na razpolago primernejšega prostora in boljšega klavirja, kar bi vsekakor pripomoglo, da bi bili koncerti bolj pogosti.

D. G.